

Een terugblik op de conferentie ‘Waarlijk vrij’ – volgens de persoonlijke observaties van zr. Christine Welschen

In het kader van het conciliaire proces binnen de EBG, vond dit jaar de conferentie plaats in Nederland, in de Abdij Mariënkroon in Noord-Brabant. Duitsers, Surinamers en Nederlanders uit de EBG gingen op zoek naar een bevrijd leven in de nekoloniale tijd van vandaag - in het bijzonder binnen de EBG. We ontdekten, dat de EBG binnen haar structuren stappen heeft gezet - maar dat er nog grote stappen moeten worden genomen om met elkaar binnen de bestaande structuren op gelijk niveau om te gaan en in directe dialoog. Maar ook wacht nauwkeurig onderzoek van de geschiedenis (Br. Johannes Welschen).

Br. Christoph Reichel (Duitsland) liet ons de kansen van een EBG als wereldkerk zien, maar ook de valkuilen, wanneer wij EBG-ers :

- in het gevoel van samenhangigheid de verschillen niet werkelijk onder ogen willen zien,
- niet onder ogen zien, dat de theologie van de EBG vaak doordrongen is van koloniale denkstructuren.
- niet werken aan de diepe analyse van de koppeling van sociale thema's en de invloed van machtsverhoudingen hierin

Hij herinnert ons aan de opdracht: zending houdt in grenzen te overschrijden, meebewegen in de interculturele beweging met andere christenen.

Om dit te kunnen doen moeten wij altijd terug naar de eigen geschiedenis om door kritisch onderzoek hiervan te leren .

Zr. Muriel Held (Suriname) begon met de reflectie over: wat is überhaupt "niet vrij te zijn": gevangen, gebonden, vastzitten ... . Ze verhelderde dit vanuit haar professionaliteit als vogelkundige. Zij benadrukte daar tegenover de bijzondere bekwaamheid van de mens, zijn levensdoelen zelf te bepalen. Om deze vrijheid te kunnen benutten, is het belangrijk de basis te kennen: het recht. In de geschiedenis van Suriname werd juist dit recht alle slaafgemaakte afgenomen. Deze "tot slaafgemaakten" verzetten zich. De opstanden waren er niet alleen bij de Aucaners, Saramaccaners en andere stammen, ook de stadsslaven kwamen in opstand. Dit is echter minder bekend.

De kritische vraag van vandaag is: Hoe maken we ons vrij van dit knelende verleden? Kan het "geloof van de blanken", de nazaten van slaafgemaakten werkelijk vrij maken? Voor een goed antwoord zijn er twee

momenten belangrijk:

1. deze geschiedenis moet dieper worden onderzocht
2. kan nooit het geloof zijn, dat alleen maar in denkstructuren van de blanke zendeling ingebed is.

De basis moet de hoogste vrijheid zijn: de kracht om zelf te bepalen, waar we onze gedachten bij laten stilstaan. Godsdienstig geldt: vrijemaakt door Jezus Christus, die de hoogste prijs voor onze vrijheid heeft betaald, mogen wij beseffen, dat wij in "zijn" schuld staan; dat betekent: de gelovige wordt van Jezus omringt ... zo is de mens waarlijk vrij. Vanuit deze vrijheid staat alles open en ben je toch vrijwillig deel van Hem: Zo roep ik u, gevangenen in de Heere, op tot een wandel die de roeping waarmee u geroepen bent, waardig is. Ef. 4:1.

Livingstone Thomson uit Groot-Brittannië nam ons mee naar de geschiedenis van de slavernij van Groot-Brittannië. Hij begon met een kritische kanttekening bij het gebrek van actieplannen voor de uitgeroepen internationale decade voor "mensen van Afrikaanse komaf" en noemde dit typisch voor de Britse overheid. (Vraag: merken wij hier iets van in Nederland?) . Dit punt van reflectie is belangrijk, want na de afschaffing van de slavernij kun je niet gewoon naar de volgend agendapunt van de geschiedenis gaan. Br. Thomson bleef staan bij de verschillende beoogredenen om tegen de slavernij te ageren en hij liet zien, dat de afschaffing (parallel met Suriname) uiteindelijk niet was ingegeven door verbetering van moraal of de wens naar gerechtigheid, maar was gekoppeld aan economische redenen van de koloniale macht. In dit verband liet hij zien, hoe (parallel met Suriname) de compensatieregeling de slaveneigenaren ten goede kwam, maar niet de mensen die hun leven lang hadden gewerkt. De interpretatie van dit feit zou kunnen zijn dat economisch gezien - voor de overheid van toen - de arbeid van de slaafgemaakten niets waard was tegenover die van de moderne machines.

Daarna gingen we in kleine groepen aan de gang met de vraag: wat raakte ons en kan ons het geloof helpen.

En dit werd vervolgd met het **nieuwe thema: Met het verleden de toekomst** in - als waarlijk vrije mensen. **Wat houdt ons gevangen, wat kan ons vrijmaken?** Thomas Polimé vertelde over migratie momenten in zijn leven: 15 verschillende woon- en leefstations kende zijn leven al voordat hij het noodonderwijs voor vluchtelingen in Frans-Guyana organiseerde. Elk nieuw station betekende afscheid nemen en nieuw inburgeren.

Het is mogelijk om vrijheid gestalte te geven door te werken aan ontwikkeling.

Rahina Hassankhan begon ook over de bij haar persoonlijk ervaren onvrijheid, en hoe ze leerde om in haar omstandigheden vrijheid te verwerven. Door haar migratie naar Nederland kwam de vraag op: is elke vorm van migratie gekoppeld aan afscheid nemen? Door de ontdekking van de systemische theorie leerde ze dat alles in verbinding met elkaar staat. Als je verbonden bent, sleep je niet iets met je mee, maar je kijkt er naar en je ziet de waarde. Dit leidde bij haar tot een diepe vorm van acceptatie van de realiteit. Het was niet meer langer nodig om tegen realiteiten te strijden. Nu is het moment met realiteiten in vrede te leven en zo realiteit te veranderen. Dat geldt ook voor slachtoffer en dader.

De andere inputgevers waren **Glenn Helberg** (Amsterdam), vervolgens **Mitchell Esajas** (Amsterdam) en **Joey Hunsel** (Den Haag).

Glenn Helberg begon met de noodzaak van respect jegens elkaar. In een respectvolle omgang zie je elkaar. Je bent iemand, inclusief je verleden, o.a. zichtbaar in je stamboom. Hoe belangrijk dit kan zijn, had hij net meegemaakt in Ghana. In Ghana zijn door het kolonialistische bewind veel uitingen van de cultuur weggevaagd, die in het binnenland van Suriname wel bewaard zijn gebleven. Nu brengen Marrons uit Suriname deze cultuur terug naar Ghana en completeren zo de Ghanese cultuur met het oude erfgoed. Dit maakt nog een keer duidelijk: hoe belangrijk het is, dat mensen in verbinding zijn met hun erfgoed. "Respectare" = afgeleid van terugkijken, naar het verleden kijken.

In het leven van alledaags is het verleden soms nog direct te ontdekken: bijvoorbeeld, zwarte kinderen spreken de leerkracht vaak met "meester" aan. Past dit in een vrije maatschappij?

Maar, hoe gebeurt ontwikkeling? Het antwoord is makkelijk: wij moeten leren in verbinding met elkaar te gaan. Al de kleine kinderen leren in verbinding met hun moeders en integreren zo in haar systeem. Ze leren daarbij een bewust verschil kunnen maken tussen eigen kennis en die van moeder.

Bij deze verbindingen die wij maken, moeten we wel analyseren wat het voor verbindingen zijn: alles is vandaag doordrenkt met het kolonialisme (= neokolonialisme). Dus als we verbinding maken moet helder zijn, hoe hangt het samen met het kolonialisme?

Als wij als EBG willen werken aan gerechtigheid moeten wij

- in respect onderzoeken
- gelijkwaardig met elkaar omgaan
- de ander welkom heten zonder aanzien der persoon

- afschaffen van meerderwaardigheid
- economische omstandigheden analyseren en veranderen om zo elkaar te bemoedigen welbepaalde keuzes te maken. Daarbij is een verandering in de opvoeding behulpzaam:
- In plaats het kind uit te leggen, wat het nog niet kan, tegen het kind te zeggen: jij bent iets waard,
- in plaats van het kind angst aan te jagen, het te troosten met: je hoeft geen angst te hebben,
- in plaats van te spelen met groot en klein, het kind te bemoedigen: je moet niet de ander groot maken.

Michel Esajas: begon biografisch over zijn ervaring, altijd de enige zwarte te zijn. Zijn ouders steunden hem, daagden hem uit. Hij kwam tot de conclusie: Ik kan me bevrijden uit de gevangenschap van negativiteit als ik elke mislukking als een stap voor ontwikkeling aanvaard. Elke nieuwe stap is er één die ik zelf aanstuur. Ik kan zo leren om mij zelf flexibel op te stellen en mij te verbinden aan mijn partner. Hij geeft daarom allen mee: wees je eigen ondernemer en durf nieuwe stappen te zetten. Poog daarbij om excellent te worden. Deze professionaliteit is basis voor ontwikkeling - mits je daarbij integer blijft.

In kleine werkgroepen gingen wij op zoek naar de punten, waar wij snaken naar bevrijding, door ons de vraag te stellen, waar beleven wij in de **EBG taboes:**

- spreken over Winti
- seksualiteit / homoseksualiteit / geweld tegen vrouwen en kinderen
- politiek
- kritiek op voorgangers
- spontaniteit
- angst voor conflicten
- uitsluiting
- financiën

: Bespreekbaar maken van taboes, op zoek gaan naar kracht Hoe geven wij gestalte aan onze vrijheid?

Wat heb ik geleerd?

Ik vond het een ontzettend rijke conferentie met veel diverse meningen rond het thema. Ook al ben ik een voorstander dat de moderne mens zich moet oefenen om ambivalenties te accepteren, heb ik gemerkt dat dit niet makkelijk is bij deze thema's die ons in de ziel raken. En toch is het noodzakelijk: zonder waardering voor degene, die anders denkt en

voelt dan ik, is er geen verbinding mogelijk. En zonder verbinding kan ik me zelf niet verder ontwikkelen.

Jammer genoeg kon ik niet blijven tot het einde. Ik miste de directe dialoog tussen zusters en broeders binnen onze ECP, de uitwisseling van ons verdriet over deze geschiedenis en de gezamenlijke zoekbeweging. Ik vond het moedig naar stappen te zoeken als EBG wetende dat elke stap later bekeken ook een misstap kan zijn. Maar zonder stappen komen wij niet verder.

Zowel het historisch micro-onderzoek als ook het psychologisch onderzoek van het verleden en heden lijken me belangrijke stappen te zijn. Net zo belangrijk is de uitdaging in de theologie: hoe kunnen wij met onze christelijke theologie in een dialoog met de Winti-godsdienst komen, om meer helderheid te scheppen voor ons. Ik ben me bewust dat alleen de vraagstelling niet voor iedereen klopt, omdat er gemeenteleden zijn, die beweren dat Winti geen godsdienst is. En toch zullen wij op onderzoek uit moeten gaan.

Zr. Christine Welschen